УДК 81'255:(808.7+61)

Поворознюк Р. В.,
доктор філологічних наук,
доцент кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови
Інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДИСКУРС ЕПІДЕМІЙ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ

Анотація. Медичний переклад розглядається як арена зіткнення дискурсних очікувань, цінностей і стереотипів дискурсної поведінки представників джерельної і цільової культури, занурених у ситуацію, що має безпосередній вплив на стан їхнього здоров'я й добробуту (наприклад, у період епідемічних сплесків, хвилі інфекційних захворювань тощо). У таких умовах медичний перекладач бере на себе роль посередника-інформатора, зв'язківця між експертами й пацієнтами, для чого необхідне володіння спеціальним набором інформаційних кластерів, що мають культурно-специфічну, контекстуальну й лексикосемантичну варіативність. Метою нашого дослідження є виявлення стратегій і тактик відтворення дискурсних особливостей медичних текстів, присвячених проблемі епідемій, виходячи з універсальної й культурно-специфічної природи їхніх лінгвосеміотичних компонентів, прагматичних очікувань адресатів та норм і стереотипів оформлення подібних текстів у рецептивній культурі. Матеріалом дослідження служив 251 контекст вживання біомедичних концептів царини «епідемії», «інфекційні захворювання», з них – 83 одиниці українською мовою та 168 одиниць – англійською мовою з їхніми перекладацькими відповідниками. Було доведено, що дискурс епідемій є цариною реалізації біомедичних концептів з відчутним емоційним складником. При цьому зіставний перекладацький аналіз текстів епідеміологічної тематики, спрямованих на непрофесійного реципієнта, служить інструментом досліджень крос-культурного характеру, адже емоційний компонент по-різному виявляє себе в культурах, породжуючи низку дискурсів і текстів, позначених трансжанровою інтерференцією й адаптацією. Кінцевим етапом адаптації є асиміляція, тобто повне підпорядкування жанрово-стилістичних особливостей наявним очікуванням цільової аудиторії, або жанрова трансплантація, тобто перенесення певних жанрових норм з культури МО в культуру МП.

Ключові слова: медичний переклад, дискурс епідемій, інформаційні кластери, біомедичні концепти, «мова страху», трансжанрова інтерференція, адаптація, асиміляція.

Постановка проблеми. Перекладний біомедичний дискурс – це тип інституційного дискурсу, що диференціюється внаслідок різномовної та різнорівневої комунікації в галузі медицини, та відображає комунікативні відносини між учасниками, що мають конкретні цілі [1, с. 143]. У межах біомедичного дискурсу знаходять своє відображення й інші дискурсні підтипи (зокрема, дискурси профілактики інфекційних захворювань, дискурси епідемій тощо), що реалізуються в інтра- та інтермовних перспективах. Актуальність перекладацьких досліджень дискурсу епідемій пов'язана з його значимістю для комунікації ризику, тобто висвітлення надзвичайних подій і ситуацій, які можуть порушити умови життєдіяльності, спричинити людські жертви і завдати матеріальної шкоди [6, с. 2].

Медичний переклад у царині епідемій опредметнюється комунікацією ризиків і пов'язаний із пошуком відповідей на запитання: як зробити повідомлення максимально доступним для широкого загалу, забезпечити умови для його обговорення, переконати людей змінити ставлення до того чи іншого різновиду ризиків [4, с. 382]. Таким чином, до суто перекладознавчих проблем необхідно активно долучати дослідження медичної обізнаності населення, аудиту якості інформаційних текстів у перекладі, розрахунки індексів читабельності (readability) текстів МП тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Іманентна впливовість медичного дискурсу, висвітлена в працях Л. Бейлінсон, Н. Гончаренко, Н. Литвиненко, О. Шаніної тощо, спричинює гібридний характер перекладу в медичній царині дискурсу епідемій, що виявляється у залученні полімодальних (вербальних, вербалізованих та невербальних) засобів вираження змісту. Важливу роль у системі полімодальних засобів грає сугестія, прагматичний вплив якої досліджувався виключно у внутрішньомовній площині (Т. Ковалевська, Н. Кутуза, О. Селіванова, Е. Аронсон, Р. Бендлер та ін).

Методологічні засади аналізу лінгвосеміотичних особливостей дискурсу епідемій, що є продуктами зіткнення джерельної й рецептивної біомедичної культури, комплексу наукових знань, переконань, наївних вірувань, стереотипів тощо стосовно природи й сутності категорій, які описують фізичний стан і психосоматичні процеси, викладені в працях вітчизняних та іноземних науковців, які представляють культурологічний і постколоніальний (Р. Зорівчак, А. Паславська, А. Пермінова, О. Чередниченко, L. Venuti, J. House, M. Snell-Hornby), акторно-мережевий (М. Іваницька, М. Дорофеєва, M. Baker, G. Spivak, A. Chesterman), прагматичний та еко-транслятологічний (А. Ґудманян, В. Демецька, В. Карабан, A. Lefevere, A. Neubert, M. Rouleau), комунікативно-інтерпретативний (К. Мізін, D. Gile, F. Pöchhacker) та семіотичний (Л. Коломієць, О. Ребрій, J. Culler, M. Riffaterre, C. Nord, A. Pym) підходи. Принципово важливим критерієм оцінки якості медичного перекладу є рецепція медичних текстів нефахівцями-пацієнтами, а засобом досягнення успішної рецепції – адаптація та переадресація медичних текстів (В. Демецька, А. Пермінова).

Метою статті є дослідження є виявлення стратегій і тактик відтворення дискурсних особливостей медичних текстів, присвячених проблемі епідемій, виходячи з універсальної й культурно-специфічної природи їхніх лінгвосеміотичних компонентів, прагматичних очікувань адресатів та норм і стереотипів оформлення подібних текстів у рецептивній культурі.

Виклад основного матеріалу. Оскільки для полісистеми перекладних медичних текстів характерна диверсифікація адресатів (медична інформація може бути призначена як фахівцеві (недискретна адресація), так і нефахівцеві (дискретна адреса-

ція), у двомовному медичному дискурсі епідемій спостерігаємо значну варіативність лінгвосеміотичних компонентів загальновживаного характеру й складників фахової підмови, тобто фактичне зрощення природної мови з елементами штучних знакових систем, що зумовлює синергетичність медичного перекладу. Функціональне розмаїття медичних текстів, присвячених проблемі епідемій, визначає характер медичного перекладу, дослідження якого поєднує набутки соціолінгвістики, прагмалінгвістики, дискурсології, комунікативної лінгвістики, компаративної риторики тощо з теоретичними моделями перекладознавства, запропонованими останніми стратегіями й тактиками.

Підходи до перекладацького аналізу текстів, присвячених проблемі епідемій, підрозділяються з урахуванням належності до інтра- та екстра- смислової групи. Інтрасмисловий напрям включає пошаровий аналіз тексту від поверхневих (лексики, фраз та речень) до глибинних рівнів семантики та прагматики. Екстрасмисловий підхід інтерпретує зміст, виходячи з ролі тексту в соціальному (інформаційному) просторі у разі його породження, повторного відтворення, а отже й перекладу.

Говорячи про перетин дискурсивних форм, ми неодмінно звертаємося до екстрасмислових підходів у рамках перекладознавчого аналізу, які здатні охопити не послівні (word-for-word), а по-смислові (sense-for-sense) трансформації. Завдяки їм переклад набуває статусу інструмента й джерела міжкультурної комунікації, сприяє появі гібридних дискурсивних форм. У світлі концепції інтердискурсивності гібридний дискурс належить до «вищого щабля» дискурсивної ієрархії, оскільки він утворений на основі двох типів (наукового й ненаукового) і тому поєднує їх семіотичний потенціал. Ми відзначаємо гібридизацію перекладеного тексту (злиття фахового й нефахового дискурсу), коли медичний складник стає одним із пріоритетних компонентів, термінологія використовується не спорадично, а за чітко встановленою схемою, в тексті присутні явища, притаманні медичному дискурсу епідемій (міжмовна та міжгалузева омонімія, наявність структурованої терміносистеми, співіснування етимологічно (грецьких, латинських, автохтонних) і функціонально (терміни, номени, професіоналізми) різних одиниць.

У дослідженні застосовувалися методи суцільної вибірки, когнітивно-дискурсивний аналіз, семантичний аналіз, компонентний аналіз, контекстуальний аналіз, діахронічний аналіз, контент-аналіз, моделювання, кореляційний аналіз. Матеріалом дослідження служив 251 контекст вживання біомедичних концептів царини «епідемії», «інфекційні захворювання», з них – 83 одиниці українською мовою та 168 одиниць – англійською мовою з їхніми перекладацькими відповідниками. Ці контексти були отримані шляхом суцільної вибірки зі статей електронних версій газет NY Times, Science Daily, BBC Україна, День тощо.

Біомедичний концепт «смертоносна епідемія» посідає чільне місце в колективному несвідомому людства. Між 1817 і 1975 рр. було зафіксовано сім спалахів холери, «іспанка» (іспанський грип) забрала життя приблизно 75 млн осіб, а «Чорна смерть» (чума) у XIV с. винищила третину населення Європи. Навіть із цієї короткої інформаційної довідки видно, що потенційні хворі схильні наділяти страшні недуги описовими назвами, аби метафорично подолати свій жах перед ними. Так само очевидно, що «мова страху», яка описує епідемії, ґрунтується на поєднанні фактів і вигадок (*healthcare and healthscare stories*) та активно досліджується фахівцями з дискурсного аналізу в царині медичної комунікації, а також перекладознавцями в аспекті розвитку інституційної мови (урядового контролю), суспільної медичної обізнаності та експертної кваліфікації (компетенції) медичного перекладача як транслятора інформації про епідемії [5].

Для перекладних медичних текстів, присвячених проблемі епідемій, характерні інформаційні кластери, тобто біомедичні концепти, поєднані спільною темою, серед яких: 1) загроза постійної мутації вірусів; 2) резистентність до наявних препаратів; 3) поява нових форм інфекції, зокрема пріонових хвороб. Концепт «інфекція» набуває конотативного шлейфу: «те, що існує всередині та поза людським тілом і не піддається консервативному лікуванню»:

The Zika virus, which causes an illness related to dengue and is spread by mosquitoes, has infected roughly 100,000 Colombians and is linked to more than 20 cases of microcephaly, a ***birth defect*** *that causes babies to be born with abnormally small heads* (NY Times, 25.07.2016).

Вірус Зіка, який викликає хворобу, пов'язану з ***лихоманкою*** *денге і поширюється москітами, інфікував близько 100000 колумбійців і викликав понад 20 випадків мікроцефалії,* ***вродженого дефекту****, внаслідок якого діти народжуються з аномально малими головами.*

Аналізуючи лексичний склад текстів, присвячених темі епідемії, ми відзначили, що слова *fear, apprehension, scare, hysteria, panic* або їхні українськомовні відповідники вживаються нечасто, проте емоційний зв'язок з читачем усе ж формується шляхом апеляції до невідомого, гіпотетичного й сенсаційного, як у попередньому прикладі. Поза тим біомедичні концепти позначені чіткою прив'язкою до породжуючої культури, тому можемо припустити, й реакція реципієнтів на них може відрізнятися принаймні в діахронічному, а то й у синхронічному аспекті. Так, наприклад, статті, присвячені ВІЛ або малярії, вже не викликають бурхливої реакції читачів унаслідок розробленості методів їх профілактики або стримування.

The most likely source of the cholera epidemic in Yemen has been discovered by scientists. Through the use of genomic sequencing, scientists estimate the strain of cholera causing the current outbreak in Yemen – the worst cholera outbreak in recorded history – came from Eastern Africa and entered Yemen with the migration of people in and out of the region. Genomics can enable researchers to estimate the risk of future cholera outbreaks and help better target interventions (Science Daily, 2.01.2019).

Учені визначили найбільш вірогідне джерело епідемії холери в Ємені. Завдяки використанню геномного секвенування вони з'ясували, що ***штам*** *вірусу холери, який спричинив поточний спалах* ***хвороби*** *в Ємені, – найпотужніший в історії, – прийшов зі Східної Африки у процесі регіональної міграції. Геноміка дає змогу дослідникам оцінювати ризик майбутніх спалахів холери і сприяти кращому цільовому втручанню.*

Культурно-специфічним аспектом відтворення дискурсу епідемій вважаємо мовну об'єктивацію уявлень про ризик, що найчастіше виявляється в метафоризації, оскільки біомедична метафора є універсальним когнітивним механізмом переробки наукового знання з урахуванням того, який обсяг інформації, коли і в якій формі повідомляється адресату [2].

Термінологія епідемій має конотативне забарвлення, гостріше відчутне в англомовній біомедичній культурі, що тісно пов'язана з давньогрецькою мовою. Лексема *pandemic*,

термінологічний гібрид, створений Дж. Мільтоном та вперше вжитий на сторінках «Втраченого раю» в 1667 р., вважається результатом злиття слів *epidemic* та *pandemonium* («пекло»). Натомість термін *epidemic* авторства Гіппократа, хоч і пережив кілька семантичних зсувів, так і залишився нейтрально-емоційним.

For Hippocrates, an epidemic meant a collection of syndromes occurring at a given place over a given period, e.g., winter coughs on the island of Kos or summer diarrheas on other islands. Much later, in the Middle Ages, the long and dramatic succession of waves of The Plague enabled physicians of the time to identify this disease with increasing precision and certainty; they began to recognize epidemics of the same, well-characterized disease. Then, with the historic contributions of Louis Pasteur and Robert Koch, epidemics of a characteristic disease could be attributed to the same microbe, which belonged to a given genus and species. The last stage in the semantic evolution of the term epidemic was the progressive acquisition of the notion that most epidemics were due to the expansion of a clone or clonal complex of bacteria or viruses known as the epidemic strain [7, с. 976].

Для Гіппократа «епідемія» означала сукупність синдромів, що спостерігаються в зазначеному місці в певний період часу, наприклад, зимовий кашель на острові Кос або літні діареї на інших островах. Значно пізніше, в Середні віки, затяжні й лякаючи хвилі чуми, що змінювали одна одну, навчили медиків діагностувати захворювання все точніше й достовірніше, а отже розпізнавати епідемії того самого, добре відомого захворювання. Потім, завдяки історичному внескові Луї Пастера і Роберта Коха, епідемії характерного захворювання почали пов'язувати з конкретним мікробом, який належав до певного роду й виду. Останній етап семантичної еволюції терміна «епідемія» полягав у поступовому усвідомленні того, що більшість епідемій спричинює експансія клону або клонального комплексу бактерії або віруса, відомого як «епідемічний штам».

Як бачимо, лексема «епідемія» та її деривативи належить до тематичного глосарія наукових та науково-популярних текстів медичної тематики і, як така, може вважатися позбавленою емоційно-оцінкових виявів, що транслюється відсутністю контекстуальних варіантів у перекладі. Поза тим лексема *pandemic* так і не втратила асоціацій з концептами «жах», «покарання за гріхи» і тому частіше вживається в публіцистичних і художніх текстах.

*The Philippines and other countries in the Western Pacific must prepare for a pandemic of **re-emerging** diseases, including non-communicable **afflictions** like diabetes and heart disease that **victimize** mostly older people* (Philippine Star, 28.01.2019).

*Філіппіни та інші країни Західного Тихоокеанського регіону мають підготуватися до пандемії **повторного виникнення** захворювань, включаючи неінфекційні **хвороби**, такі як діабет і серцеві захворювання, **жертвами** яких **стають** переважно люди літнього віку.*

Концепт «пандемія», окрім імпліцитного компонента жаху, також включає не менш потужні з точки зору емоційного впливу семи «очікувана кількість жертв» та «невідворотність інфекції».

*Every day, local newspapers carried **macabre** updates to the **nightmare**: Residents were dying of influenza. Many were **in the prime of their lives**... The World Health Organization lists a global influenza pandemic as one of its top threats to health in 2019, as it has for several years* (Albany Democrat-Herald, 27.01.2019).

*Щодня місцеві газети додавали **кошмару** ще **жахливіших** барв: мешканці **гинули** від грипу. Багато з них були **у розквіті сил**... Всесвітня організація охорони здоров'я зараховує глобальну пандемію грипу до списку головних загроз для здоров'я людства в 2019 році, як і протягом декількох попередніх років.*

Особливість концептуалізації епідемії зумовлена її динамікою, тобто послідовністю етапів підйому й спаду [3]. У рамках різних епідемічних етапів спостерігається відмінна метафоризація, зумовлена культурно-специфічними незбігами концептуальних структур.

Так, епідемію на підйомі автори публіцистичних текстів схильні пойменовувати «пандемією», посилюючи емоційний вплив шляхом додавання прикметників «убивча», «глобальна», «страшна» та апелювання до колективної пам'яті людства, пробуджуючи в ній концепти «Чорна смерть» (чума), «іспанка» (іспанський грип) тощо. Натомість для періоду спаду таке терміновживання не є характерним.

*До США **повернувся** штам грипу, який **убив** 50 млн у минулому столітті. Чи буде пандемія?* (заголовок) *І все ж дослідники запевняють людство, що жоден вірус грипу не досягне рівня пандемії, яку **світу довелось пережити** в 1918–1919 рр.* (висновок) (USA.one, 28.01.2019).

За нашими спостереженнями, перекладачі медичних текстів поступово закріплюють за собою нішу експертів з питань охорони здоров'я, виступаючи посередниками між лікарями-інфекціоністами, епідеміологами, урядовими структурами й широким загалом. У періоди спалаху епідемій спостерігається поетапне «опанування» цільового біомедичного поля: 1) медичні перекладачі здобувають контроль над новою тематикою (комплексом інформаційних кластерів «епідемія», «інфекційні захворювання», «вірус», «зараження» тощо) шляхом паралельного зіставлення текстів МО й МП; 2) «психологічна вакцинація» населення, тобто розвіювання страхів; 3) застереження від легковажності в майбутньому, спричиненою сліпою вірою в медицину. Відповідно, медичний переклад закладає підвалини автономії пацієнтів, роблячи акцент на самодогляді й профілактиці, зокрема щепленнях.

М. Райт відзначає модель «гойдалки довіри» [8] в більшості різножанрових медичних текстів, присвячених епідеміям, тобто переконаність населення в тому, що урядові організації приховують або спотворюють важливу інформацію. У такому разі роль медичних перекладачів, що стоять на захисті інтересів «простих людей», зростає експоненціально.

Таку тенденцію можна простежити на прикладі транскреаційної (transcreation – переклад як пересотворення тексту) обробки інформації в цьому фрагменті:

*In the future, public health workers could **monitor trends** on social media to quickly identify a rise of influenza, depression or other health issues in a specific area, thanks to research at the Department of Energy's Pacific Northwest National Laboratory* (News Release PNNL, 14.08.2017).

*Здатність **передбачати та швидко реагувати** на появу **нових штамів** є дуже важливою для **зменшення потенційних згубних наслідків** від його **поширення**. Нині одним з ефективних методів такого **відстеження** є аналіз соціальних мереж, зокрема Twitter, де люди часто діляться інформацією про власний стан здоров'я. Метод було розроблено під керівництвом*

Світлани Волкової у Тихоокеанській північно-західній національній лабораторії (м. Вашингтон, США). Завдяки йому ***епідеміологи*** *прогнозують особливості перебігу сезонної епідемії грипу у регіоні* (BBC Україна, 27.01.2019).

Як бачимо з транскреаційного відтворення інформаційних кластерів, журналіст-перекладач робить акцент на тих концептах, які є найбільш близькими для реципієнтів, а отже потенційно можуть чинити потужний вплив: з переліку захворювань було обрано грип та його «нові штами», шляхом уточнення в текст запроваджено «Twitter, де люди часто діляться інформацією про власний стан здоров'я». Найголовніше, відповідальність за «відстеження», «передбачення» й «швидке реагування» покладена на пацієнтів.

Крім того, спостерігаємо спробу своєрідного зрощення концептуально-предметних обширів експертів-медиків та неекспертів-пацієнтів: не шляхом збагачення знань, а користування соціальними мережами (що більшість із них і так роблять регулярно). Таким чином, прирощення комунікативного статусу (пацієнт як авторитетний учасник боротьби з епідеміями) відбувається без жодних зусиль з боку останніх.

Жанрова полісистема медичних текстів про епідемії тяжіє до полюсу гомогенізації, тобто спрямування медичних текстів на «ідеалізованого» реципієнта із заданим рівнем медичної обізнаності. Якщо ж групи реципієнтів у вихідній і цільовій культурах відрізняються ступенем медичної обізнаності, спостерігається деформація жанру в цільових зразках медичних текстів, яка супроводжується виникненням трансжанрів, тобто жанрів, реалізованих виключно в перекладі. Останні, однак, володіють культурними, когнітивними й дискурсивними властивостями, відмінними від аналогів МО й МП, які функціонують у відповідних біомедичних культурах.

Висновки і напрями подальших досліджень. Результати проведеного дослідження вказують на те, що відтворення дискурсу епідемій пов'язане з трансжанровими зсувами. Так, для дискурсу підйому епідемії переважно характерна інформуюча функція надання нової для адресата інформації, а для дискурсу спаду – спонукальна функція, оскільки цей тип дискурсу співвідноситься з контролем епідемії, організацією протиепідемічних заходів [3]. Отже, з огляду на екстралінгвістичні чинники, функції можуть варіювати, призводячи до виникнення трансжанрових зсувів у цільовому тексті.

Дискурс епідемій є чи не найкращим прикладом реалізації біомедичних концептів з відчутним емоційним складником у вигляді інформаційних кластерів, оскільки спостерігається превалювання «мови страху», імпліцитно або експліцитно оприявленої в джерельному й цільовому текстах. При цьому зіставний перекладацький аналіз служить плодючим полем для досліджень крос-культурного характеру, адже емоційний компонент по-різному виявляє себе в культурах, породжуючи низку дискурсів і текстів, позначених трансжанровою інтерференцією й адаптацією.

Для того щоб певний медичний трансжанр (у цьому разі дискурс епідемій) став доступним рецептивній аудиторії, має відбутися жанрово-стильова інтерференція, тобто прилаштування досі невідомого або не досить асимільованого жанру до очікувань представників цільової культури. Жанрово-стильова інтерференція включає стадію адаптації до панівних норм цільової біомедичної лінгвокультури. Кінцевим етапом адаптації є асиміляція, тобто повне підпорядкування жанрово-стилістичних особливостей наявним очікуванням цільової аудиторії, або жанрова трансплантація, тобто перенесення певних жанрових норм з культури МО в культуру МП.

Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо впровадження й удосконалення моделі опосередкованої міжмовної медичної комунікації в царині епідемій і комунікативної моделі медичного перекладу загалом, із комплексом фільтрів, які безпосередньо впливають на успішність проходження інформації про епідемії комунікативними каналами, а також системою мовних та позамовних, текстових та позатекстових чинників, які визначають перекладацькі рішення.

Література:

1. Кукаріна А.Д. Способи перекладу абревіатур в англомовному та україномовному медичному дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16. Херсон. держ. ун-т. Херсон, 2017. 19 с.
2. Мишланова С.Л., Уткина Т.И. Метафора в научно-популярном медицинском дискурсе: семиотический, когнитивно-коммуникативный, прагматический аспекты : монография. Пермь : Пермский гос. университет, 2008. 427 с.
3. Тарасова Н.П. Метафорическое моделирование эпидемии в медийном дискурсе: на материале русских и немецких текстов : диссертация ... кандидата филологических наук : 10.02.19. Перм. гос. нац. исслед. ун-т. Пермь, 2013. 192 с.
4. Covello Vincent T., Peters Richard G., Wojtecki Joseph G., Hyde Richard C. Risk communication, the West Nile virus epidemic, and bioterrorism: responding to the communication challenges posed by the intentional or unintentional release of a pathogen in an urban setting. *Journal of Urban Health*. 2001 (Jun). No 78(2). P. 382–391.
5. Hinnant Amanda, Len-Ríos María E. Tacit Understandings of Health Literacy: Interview and Survey Research With Health Journalists. *Science Communication*. 2009. No 31(1). P. 84–115.
6. Infanti Jennifer J., Sixsmith Jane, Barry Margaret M., Núñez-Córdoba Jorge M., Ortega Cristina Oroviogoicoechea, Guillén-Grima Francisco. A literature review on effective risk communication for the prevention and control of communicable diseases in Europe. Stockholm : ECDC, 2013. 20 c.
7. Martin Paul M.V., Martin-Granel Estelle. 2,500-year Evolution of the Term Epidemic. *Emerging Infectious Diseases*. 2006. No12 (6). P. 976.
8. Wright Mic. A sick game to play. *Guardian* (14.05.2009). URL: https://www.theguardian.com/technology/2009/may/14/games-swine-flu (дата звернення: 10.02.2019).

Поворознюк Р. В. Дискурс эпидемий как проблема перевода

Аннотация. Медицинский перевод рассматривается как арена столкновения дискурсивных ожиданий, ценностей и стереотипов дискурсивного поведения представителей исходной и целевой культуры, погруженных в ситуацию, оказывает непосредственное влияние на состояние их здоровья и благосостояние (например, в период эпидемических всплесков, волны инфекционных заболеваний и т.д.). В таких условиях медицинский переводчик берет на себя роль посредника-информатора, связиста между экспертами и пациентами, для чего необходимо владение специальным набором информационных кластеров, имеющих культурно-специфическую, контекстуальную и лексико-семантическую вариативность. Целью нашего исследования является выявление стратегий и тактик воспроизведения дискурсивных особенностей медицинских текстов, посвященных проблеме эпидемий, исходя из универсальной и культурно-специфической природы их лингвосемиотических компонентов, прагматических ожиданий адресатов и норм и стереотипов оформления

подобных текстов в рецептивной культуре. Материалом исследования послужил 251 контекст употребления биомедицинских концептов сферы «эпидемии», «инфекционные заболевания», из них – 83 единицы на украинском языке и 168 единиц – на английском языке с их переводческими соответствиями. Было доказано, что дискурс эпидемий является областью реализации биомедицинских концептов с ощутимой эмоциональной составляющей. При этом сопоставительный переводческий анализ текстов эпидемиологической тематики, направленных на непрофессионального реципиента, служит инструментом исследований кросс-культурного характера, ведь эмоциональный компонент по-разному проявляет себя в культурах, порождая ряд дискурсов и текстов, обозначенных трансжанровой интерференцией и адаптацией. Конечным этапом адаптации является ассимиляция, то есть полное подчинение жанрово-стилистических особенностей существующим ожиданиям целевой аудитории, или жанровая трансплантация, то есть перенос определенных жанровых норм из культуры ЯО в культуру ЯП.

Ключевые слова: медицинский перевод, дискурс эпидемий, информационные кластеры, биомедицинские концепты, «язык страха», трансжанровая интерференция, адаптация, ассимиляция.

Povoroznyuk R. Discourse of epidemics as a translation problem

Summary. Medical translation and interpreting are often viewed as a field of collision for the discourse expectations, values and stereotypes of source and target culture representatives' discourse behavior. However, the latter are deeply enmeshed in the discourse situation directly impacting their health and well-being, namely during the epidemic flare-ups, influx of contagious diseases etc. Under these conditions, the medical translator/interpreter is supposed to act as an information-sharing intermediary, a link between the experts (physicians, infectiologists, epidemiologists etc.) and non-experts (patients) whose mastery of an array of specialized information clusters demonstrates a culture-specific, contextual and lexico-semantic variation. Our study is aimed at revealing strategies and tactics of rendering epidemic-related medical texts' discourse features, taking into account their universal and culture-specific linguosemiotic components, addressee's pragmatic expectations, as well as domain-specific text-constructing norms and stereotypes of the recipient culture. Our study was performed on the material of 251 contexts of biomedical concepts belonging to the "epidemic" and "contagion" domains, among them 83 being in Ukrainian and 168 in English, along with their translation equivalents. Discourse of epidemics was proved to be a platform for realization of biomedical concepts with a pronounced emotive component. Moreover, comparative translation analysis of epidemic-related texts, oriented towards an unprofessional recipient, proves to be a tool of cross-cultural research as an emotive component has different representations in various cultures and gives rise to a number of texts and discourses marked with a transgeneric interference and adaptation. The adaptation's final stage is an assimilation, i.e. a complete subjugation of the generic and stylistic characteristics to the extant target audience's expectations, or a generic transplantation, i.e. a transfer of generic norms from a source to a target culture.

Key words: medical translation/interpreting, discourse of epidemics, information clusters, biomedical concepts, "language of fear", transgeneric interference, assimilation, transplantation.